

BETALNINGSBALANSEN

DATUM: 2007-02-28

UTGIVARE: Avdelningen för penningpolitik

Lars Forss 08-787 02 11, lars.forss@riksbank.se

Ingvar Karlsson 08-787 02 10, ingvar.karlsson@riksbank.se

Gunnar Blomberg 08-787 01 46, gunnar.blomberg@riksbank.se

SVERIGES RIKSBANK
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

Tel +46 8 787 00 00
Fax +46 8 21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

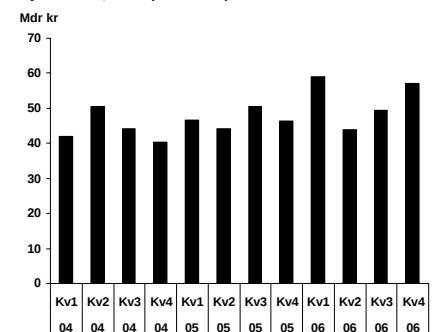
Nästa kvartalspublicering: 2007-05-30

Fjärde kvartalet 2006

Bytesbalansen visade ett överskott på 57,2 miljarder kronor fjärde kvartalet 2006, vilket är en förbättring med 10,7 miljarder kronor jämfört med samma period 2005. Överskott noterades för handelsbalansen med 38,5, tjänstebalansen med 22,2 och faktorinkomsterna med 6,8 miljarder kronor. De löpande transfereringarna visade ett underskott med 10,3 miljarder kronor.

Årssiffrorna för 2006 visar på ett överskott i bytesbalansen med 209,6 miljarder kronor. Det motsvarar drygt 7 procent av BNP. Jämfört med året innan har bytesbalansen förbättrats med 21,6 miljarder kronor. Detta kan till en stor del förklaras av att nettot för handeln med varor och tjänster ökat med 34,7 miljarder kronor.

Bytesbalans, netto (se tabell A)

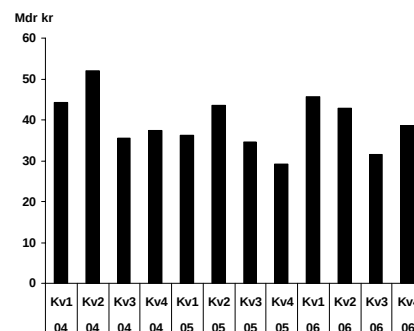

Handelsbalans

Överskottet i handelsbalansen uppgick fjärde kvartalet 2006 till 38,5 miljarder kronor, vilket är en förbättring med 9,3 miljarder kronor jämfört med motsvarande period 2005. Bakom förbättringen ligger en kraftig ökning av varuexporten. Även varuimporten ökade under året, men inte i samma utsträckning som exporten.

Sett över hela året 2006 uppgick överskottet till 158,3 miljarder, vilket är en ökning jämfört med året innan med 14,7 miljarder kronor. Exporten ökade med ca 115 miljarder kronor medan importen ökade med ca 100 miljarder kronor.

Handelsbalans (se tabell A)

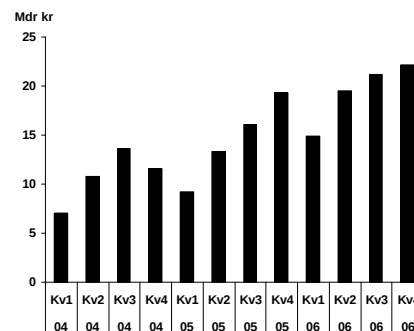
Tjänstebalans

Överskottet i tjänstebalansen uppgick till 22,2 miljarder kronor för fjärde kvartalet 2006. Transporter visade på överskott med 6,9 miljarder kronor, medan resevalutaposten gav ett underskott med 4,4 miljarder kronor. De övriga tjänsteslagen gav ett överskott på 19,7 miljarder kronor.

Helåret 2006 visade ett överskott i tjänstehandeln på 77,8 miljarder kronor. Jämfört med 2005 är det en förbättring med ca 20 miljarder kronor. Det är främst så kallade övriga affärstjänster som bidrar till förbättringen. Inom dessa står posten merchanting för den största ökningen. Merchanting avser svenska företags köp och vidareförsäljning i utlandet av varor utan att dessa passerar svensk gräns. Under 2006 uppgick nettot av denna post till drygt 48 miljarder kronor.

Under 2006 har nettoöverskottet från tjänster fortsatt att öka och dess andel av det totala exportöverskottet uppgick till 33 procent för 2006. Motsvarande andel för 2005 var 29 procent.

Tjänstebalans (se tabell G)

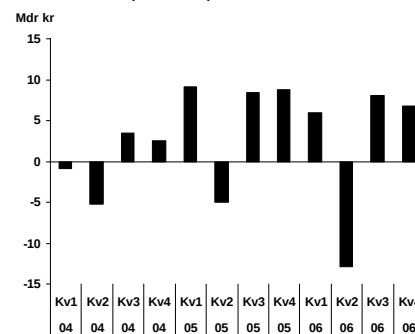

Faktorinkomster

Faktorinkomsterna som består av löner och avkastning på kapital, visade ett överskott på 6,8 miljarder kronor under fjärde kvartalet 2006. Detta är en försämring på ca 2 miljarder jämfört med samma period 2005.

Sett över helåret visade nettoresultatet för 2006 på ett överskott med 7,9 miljarder kronor vilket är 13 miljarder mindre än för år 2005.

Faktorinkomster (se tabell H)

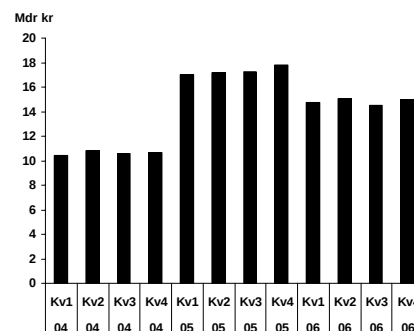

Avkastning direkta investeringar, netto

Nettoavkastningen på direkta investeringar 2006 resulterade i ett överskott på 59,4 miljarder kronor. Detta är en minskning jämfört med år 2005 då avkastningen uppmättes till 69,2 miljarder kronor. Avkastningen på direkta investeringar i utlandet uppgick till 208,3 miljarder kronor samtidigt som avkastningen på direkta investeringar i Sverige uppgick till 148,9 miljarder kronor.

Avkastning direkta investeringar, netto (se tabell H)

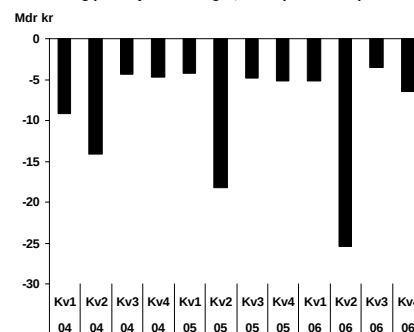

Avkastning portföljinvesteringar, netto

Avkastning på portföljinvesteringar gav ett underskott på 6,5 miljarder kronor under fjärde kvartalet 2006 att jämföra med ett underskott på 5,2 miljarder under samma period föregående år.

Under helåret 2006 gav avkastningen på portföljinvesteringar ett utflöde på 40,6 miljarder kronor jämfört med 2005 då utflödet uppgick till 32,3 miljarder kronor. Nettot av aktieutdelningar gav ett inflöde på 4,5 miljarder och avkastningen på räntebärande värdepapper ett utflöde på 45,1 miljarder kronor.

Avkastning portföljinvesteringar, netto (se tabell H)

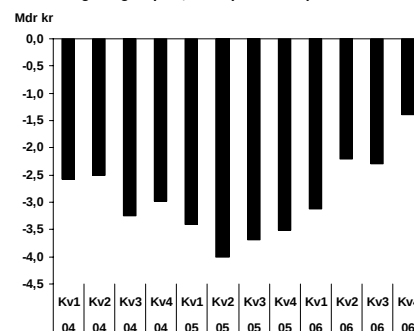
Avkastning övrigt kapital, netto

Avkastning på övrigt kapital gav upphov till ett nettoutflöde på 1,4 miljarder kronor under fjärde kvartalet 2006, vilket kan jämföras med ett nettoutflöde på 3,5 miljarder kronor under motsvarande period 2005.

Under 2006 gav avkastning på övrigt kapital upphov till ett nettoutflöde på 9,1 miljarder kronor, vilket kan jämföras med ett nettoutflöde på 14,6 miljarder kronor under 2005. Jämfört med 2005 ökade inflödet av avkastning på övrigt kapital i utlandet från 29,2 miljarder kronor till 44,6 miljarder kronor och utflödet av avkastning på övrigt kapital i Sverige från 43,9 miljarder kronor till 53,7 miljarder kronor.

Avkastning på övrigt kapital består av avkastning på lån och depositioner m.m. De största bidragen till posten är avkastning på sådana tillgångar respektive skulder som banker i Sverige har gentemot motparter i utlandet.

Avkastning övrigt kapital, netto (se tabell H)

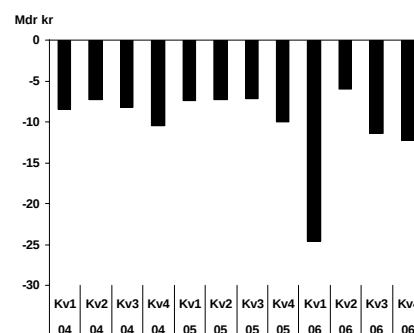

Löpande transfereringar och kapitalbalans, netto

Nettot av de löpande transfereringarna och kapitalbalansen gav ett underskott på 12,2 miljarder kronor under fjärde kvartalet 2006.

För helåret 2006 uppgick nettoutflödet till 54,3 miljarder jämfört med ett utflöde på 31,9 miljarder 2005. Av de totala nettoutgifterna avsåg 13,5 miljarder EU-transfereringar och 13,7 miljarder u-bistånd.

Löpande transfereringar och kapitalbalans, netto (se tabell I)

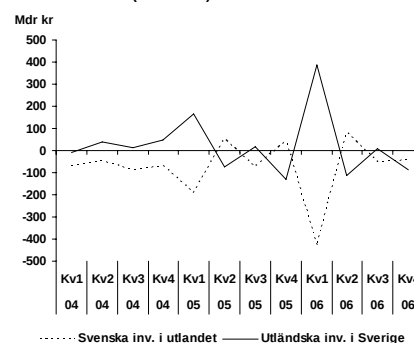

Finansiell balans

Den finansiella balansen gav ett nettoutflöde på 134,1 miljarder kronor under det fjärde kvartalet 2006. Resultatet för helåret 2006 blev ett utflöde på 249,7 miljarder kronor. Det var främst portföljinvesteringar och övrigt kapital som bidrog till utflödet.

Överskottet i bytesbalansen för 2006 på 210 miljarder kronor, en negativ kapitalbalans på 20 miljarder och den negativa finansiella balansen på 250 miljarder gav upphov till en positiv restpost på 60 miljarder kronor. Restposten visar nettot av de transaktioner som inte kunnat förklaras och består alltså av olika fel och brister i statistiken. En av de viktigaste förklaringarna till restposten under enskilda kvartal är felaktigheter vad gäller periodisering. Eftersom uppgifterna i betalningsbalansen hämtas från olika källor kan periodiseringen av transaktioner vara olika för poster som ska balansera varandra. På längre sikt bör däremot restposterna ta ut varandra.

Finansiell balans (se tabell J)

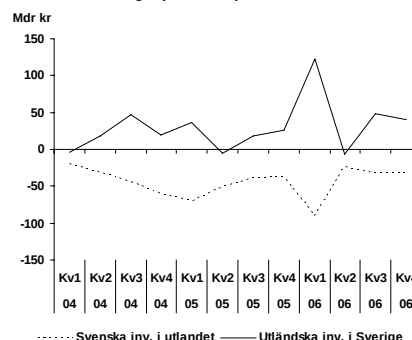
Direkta investeringar

Direkta investeringar för helåret 2006 resulterade i ett nettoinflöde på 27,2 miljarder kronor att jämföra med ett nettoutflöde på 122,3 miljarder kronor år 2005.

Svenska investeringar i utlandet gav under året ett utflöde på 178 miljarder kronor, medan de utländska investeringarna i Sverige summerade till ett inflöde på 205,2 miljarder. År 2005 gav de svenska investeringarna i utlandet ett utflöde på 198,3 miljarder och de utländska investeringarna i Sverige ett inflöde på 76 miljarder kronor.

För såväl direkta investeringar i utlandet som i Sverige utgjordes en stor del av nettoflödena av återinvesterade vinstmedel, d.v.s. vinster som inte delas ut till aktieägarna utan återinvesteras i företagen. Det är viktigt att notera att återinvesterade vinstmedel är prognostiserade och kan bli föremål för revideringar under hösten 2007, när resultat föreligger från Riksbankens årliga direktinvesteringsenkät.

Direkta investeringar (se tabell J)

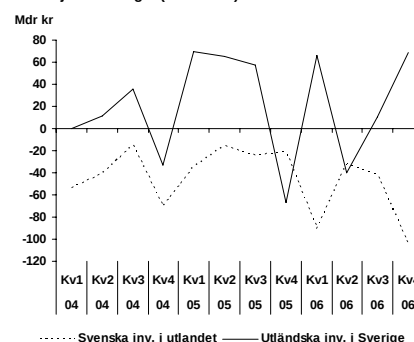

Portföljinvesteringar

Portföljinvesteringar med utlandet resulterade i kapitalutflöden på 35,8 miljarder kronor under fjärde kvartalet 2006. Utflödet förklaras främst av svenska nettoinvesteringar i utländska värdepapper. Den gränsöverskridande aktiehandeln under kvartalet gav ett utflöde på 48,7 miljarder kronor.

Under helåret 2006 visade portföljinvesteringar med utlandet nettoutflöden på 164,1 miljarder kronor, varav aktiehandeln stod för 162,9 miljarder.

Portföljinvesteringar (se tabell J)

Övrigt kapital

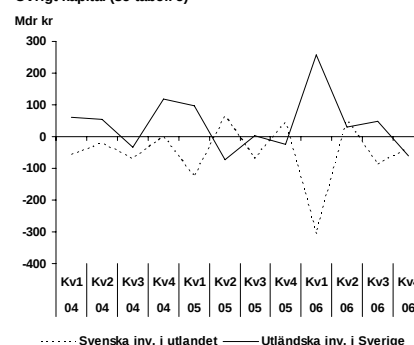
Investeringar i övrigt kapital gav upphov till ett nettoutflöde på 96,2 miljarder kronor under fjärde kvartalet 2006. Svenska investeringar i utlandet visade ett nettoutflöde på 36,2 miljarder kronor medan utländska investeringar i Sverige gav upphov till ett nettoutflöde på 60 miljarder kronor.

Under år 2006 gav investeringar i övrigt kapital upphov till ett nettoutflöde på 102,7 miljarder kronor. Svenska investeringar i utlandet visade ett nettoutflöde på 379,5 miljarder kronor medan motsvarande utländska investeringar i Sverige gav ett nettoinflöde på 276,7 miljarder kronor.

Värdet av investeringar i övrigt kapital varierar kraftigt från kvartal till kvartal och det är ofta kortfristiga kapitalrörelser mellan banker i Sverige och motparter i utlandet som skapar variationerna.

Övrigt kapital omfattar bland annat in- och upplåning, utlåning, depositioner och repor till och från utlandet.

Övrigt kapital (se tabell J)

Svenska tillgångar och skulder mot utlandet, netto

Sveriges samlade nettoskuld mot utlandet uppgick i december 2006 till 403 miljarder kronor. Jämfört med 2005 har nettoskulden minskat med 167 miljarder kronor.

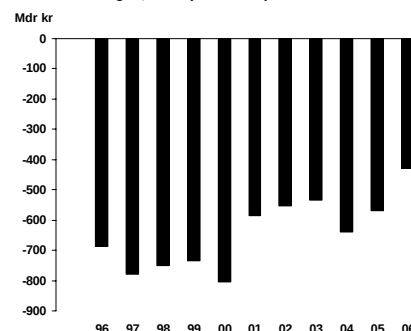
Nettotillgången i form av direkta investeringar har prognostiserats till 306 miljarder kronor, vilket är något högre än 2005.

Nettoskulden i form av portföljinvesteringar beräknas ha minskat något till 606 miljarder kronor 2006. Bakom förändringen ligger en ökning av tillgångarna i utländska aktier och räntebärande värdepapper med 164 miljarder kronor och av utlandets innehav av svenska värdepapper med 146 miljarder kronor.

Den officiella sammanställningen av Sveriges utlandsställning redovisas till marknadsvärde utom direkta investeringar, som anges med bokfört värde. Som komplettering publiceras också en sammanställning av utlandsställningen där ett marknadsvärde för direkta investeringar har beräknats. Enligt denna uppgick Sveriges nettoskuld till utlandet år 2006 till 78 miljarder kronor.

Det är viktigt att notera att flera delposter i utlandsställningen för 2006, såsom direkta investeringar och portföljaktier, är prognostiserade. Siffrorna bör därför tolkas med försiktighet.

Utlandsställningen, netto (se tabell E)

Vad är betalningsbalansen?

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden.

Betalningsbalansen kan delas in i:

- Bytesbalansen, som visar handel i varor och tjänster, löner, avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt löpande transfereringar såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter.
- Kapitalbalansen, som dels omfattar EU-bidrag och U-bistånd för reala investeringar och dels köp och försäljning av rättigheter, såsom t.ex. patent.
- Den finansiella balansen, som delas in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven. Den finansiella balansen visar förändringar i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden.

En härledning av betalningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t . Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoses av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^1 \quad (1)$$

Genom att addera de s.k. nettofaktorinkomsterna, F_t , d.v.s. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktorinkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t :²

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + F_t. \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + F_t, \quad (3)$$

¹ Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsenligt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

² Dessa faktorinkomster kallas numera ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner, kapitalavkastning och löpande transfereringar.

där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkten, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.³

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + F_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handelsbalansen. $X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen. Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handelsbalansen. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t . Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handelsbalansen utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁴ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁵

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t). \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är ränteavkastningen på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

$$X_t - M_t + F_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handelsbalansen och nettofaktorinkomsterna. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, d.v.s. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär

³ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

⁴ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁵ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med handelsbalansen.

sålades att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁶

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valutareservstransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektors tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁷

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betalningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

	Förändringar av utlandsställningen beroende på				
	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	
Ingående balans					Utgående balans

Källor och metoder

På Riksbankens hemsida finns flera dokument som beskriver vilka källor och metoder som används för att sammanställa betalningsbalansen och utlandsställningen. Adressen dit är

⁶ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

⁷ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.

■ www.riksbank.se/statistik/betalningsbalansen. Där finns också undersökningar, tidigare publicerad statistik, samt artiklar.⁸

⁸ Detta avsnitt är i sin helhet baserat på en av dessa artiklar: "Vilken roll spelar betalningsbalansen i den ekonomiska analysen?" (2001), av Ericsson, Victoria och Lindström, Tomas.